

Boerenlandpaddenstoelen

Als mensen aan paddenstoelen denken, denken ze vaak aan bossen en niet aan het agrarische gebied. Toch groeiden er vroeger ook op het boerenland paddenstoelen. Daar is nog maar weinig van over.

Melchior van Tweel (NMV)

Historie

Hoewel er maar sporadisch gegevens van zijn moeten er voor de intensivering van de landbouw (sinds ca. 1950) veel paddenstoelen in het agrarisch gebied gestaan hebben. In de destijds minder voedselrijke wei- en hooilanden stonden ongetwijfeld graslandpaddenstoelen zoals wasplaten en knotszwammen. De eetbare Gewone weidechampignon (*Agaricus campestris*) was toen algemeen (Cool & Van der Lek, 1935) en werd veel geplukt.

Huidig beeld

Inmiddels zijn paddenstoelen grotendeels uit de agrarische graslanden verdwenen (Arnolds & Veerkamp, 2008). Paddenstoelen van wat schralere graslanden vinden we in het landelijk gebied hoofdzakelijk nog in wegbermen en op dijken (zie pagina 14). In de huidige, intensief beheerde raaigraslanden komt nog slechts een enkele soort voor, zoals de Reuzenbovist (*Calvatia gigantea*). In wat minder intensief beheerde graslanden vinden we iets meer soorten, zoals het halucinogene Puntig kaalkopje (*Psilocybe semilanceata*) en de heksenkringen vormende Weidekringzwam (*Marasmius oreades*). Ook als het vruchtlichaam zelf niet aanwezig is, zijn de cirkels van deze soort te herkennen aan het hoger groeiende gras (Arnolds et al., 2015). In deze graslanden kan op plasplekken van runderen de

Kleine grauwkop (*Lyophyllum tylicolor*) voorkomen.

Op de uitwerpselen van in de wei lopend vee waren vroeger veel paddenstoelen te vinden, zoals diverse soorten inktzwammetjes. Doordat de samenstelling van de mest sterk is veranderd, zijn deze soorten vrijwel allemaal uit het agrarisch gebied verdwenen. Alleen het Oranje mestzwammetje (*Cheilymenia granulata*) wordt hier nog wel eens gevonden (Arnolds et al., 2015). De andere mestpaddenstoelen zijn nu nog enkel in begraasde natuurgebieden te vinden.

Hopen mest, stro of hooi kunnen ook rijk aan paddenstoelen zijn, zeker als deze gaan broeien. Een onderzoek naar paddenstoelen op een berg hooi bij Hengelo leverde maar liefst 75 soorten op, waaronder 12 soorten inktzwammen en 22 soorten slijmzwammen (Jagers, 2016). Op de mest in een paardenstal verscheen het spectaculair gekleurde en zeldzaam voorkomende Roze kleefhoedje (*Bolbitius coprophilus*) (Paddenstoelen in Friesland). Deze van oorsprong Amerikaanse soort kwam tot de jaren '90 in Nederland

Gewone weidechampignon in paardenwei.

Foto: Kor Raangs.

Kleine grauwkop.

Foto: Henk Huijser.

Grote oranje bekerzwam in maisakker.

Foto: Melchior van Tweel.

Weidekringzwam.

Foto: Melchior van Tweel.

alleen voor in kassen, maar wordt soms ook daarbuiten gevonden. Ze profiteert waarschijnlijk van de opwarming van het klimaat. Mede door wettelijke beperkingen verdwijnen de mesthopen uit het agrarische landschap.

In akkers hebben waarschijnlijk nooit veel paddenstoelen gestaan. Daarvoor is het beheer altijd te intensief geweest. Op voedselrijke, kale, vochtige plekken in akkerranden komt soms massaal de Grote oranje bekerzwam (*Aleuria aurantia*) voor. In maïsakkers kunnen de maïskolven soms vervormd zijn door de Builenbrand (*Ustilago maydis*), een parasitaire paddenstoel die gezwollen vormt op de kolven.

Rommelhoekjes op het boerenerf zijn eveneens goede plekken om naar paddenstoelen uit te kijken. Op dode grasresten groeien algemeen voorkomende soorten als de Dooiergele mestzwam (*Bolbitius titubans*) en Gewone beurszwam (*Volvariella gloiocephala*). De eveneens algemene Geschubde inktzwam (*Coprinus comatus*) staat op allerlei kale plekjes, waar deze profiteert van gerommel in de bodem. Doordat het boerenerf steeds netter wordt zijn ook veel van deze rommelplekjes verdwenen.

Tot slot

Paddenstoelen vertellen ons veel over het gebruik van het landschap. De grotendeels afwezigheid van paddenstoelen in het huidige intensief gebruikte agrarisch landschap is veelzeggend. Laten we hopen dat met de opkomst van de natuurinclusieve landbouw ook de boerenlandpaddenstoelen terugkeren.

Marian Jagers en Bregtje Miedema worden bedankt voor hun waardevolle informatie.

